

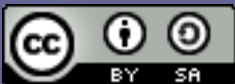
Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Πληροφορικής
Εισαγωγή στην Επιστήμη των Η/Υ
2025-26

Αλγόριθμοι και Δομές Δεδομένων (I)

(εισαγωγικές έννοιες)

<https://mixstef.github.io/courses/csintro/>

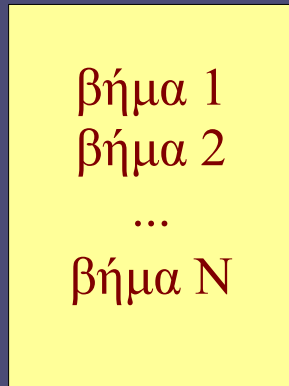
Μ.Στεφανιδάκης

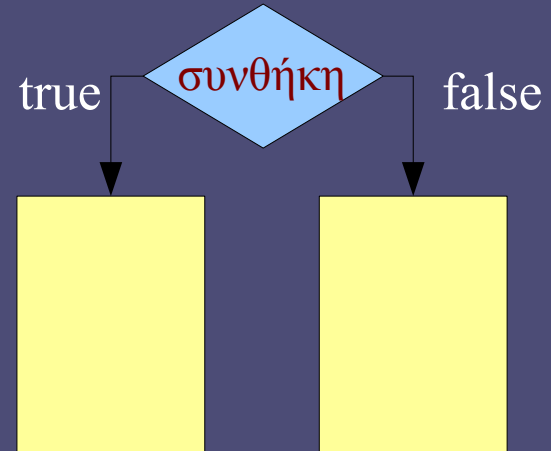
Τι είναι αλγόριθμος;

- «Βήμα προς βήμα μέθοδος για την επίλυση ενός προβλήματος»
 - Ανεξάρτητα από το υπολογιστικό σύστημα εκτέλεσης
- Τυπικός ορισμός:
 - Μια διαδικασία με πεπερασμένο αριθμό διατεταγμένων βημάτων
 - πιθανώς με επαναλήψεις και συνθήκες
 - η οποία επιλύει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα
 - μετασχηματισμός εισόδων σε εξόδους
 - σε πεπερασμένο χρόνο

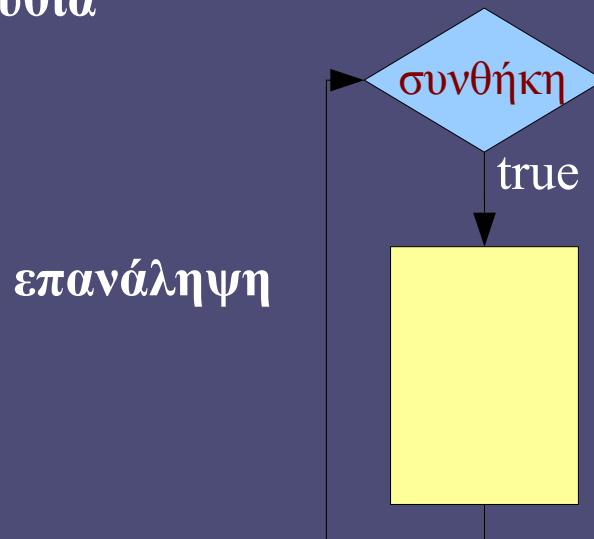
Οι τρεις βασικές αλγοριθμικές δομές

ακολουθία

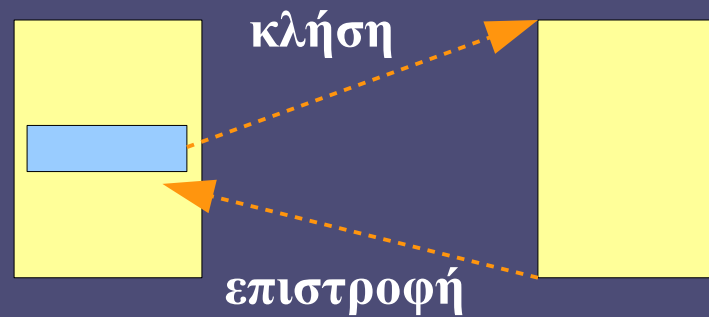

απόφαση
υπό συνθήκη

επανάληψη

Υποπρογράμματα (υποαλγόριθμοι)

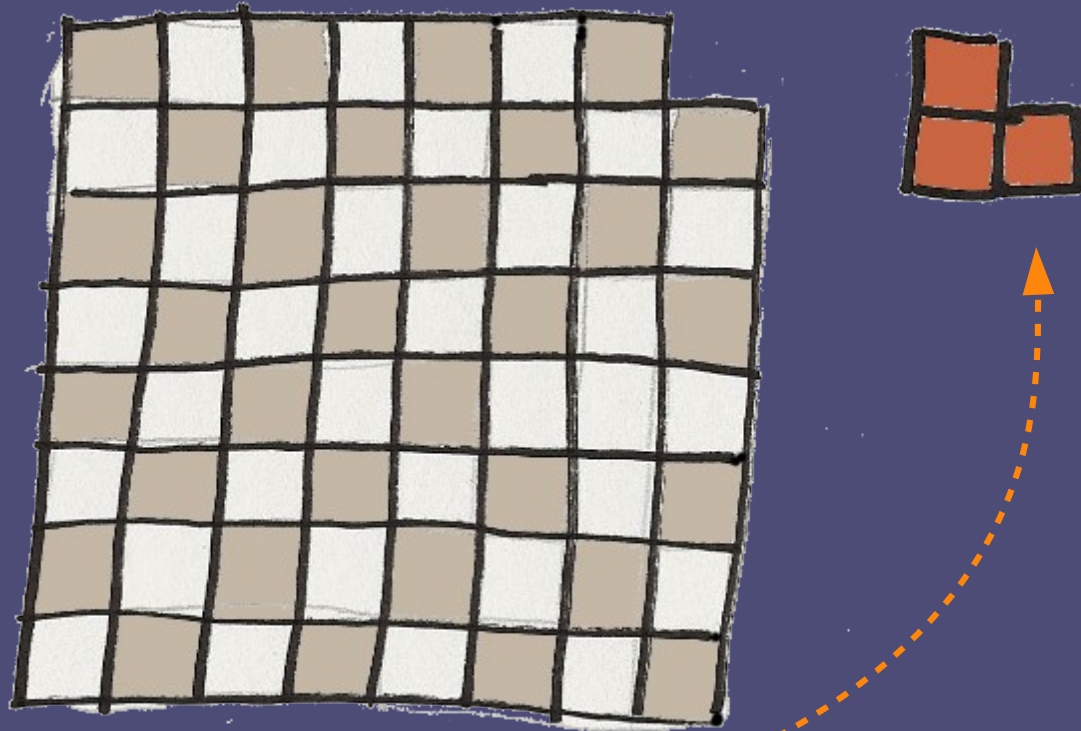

- Επαναχρησιμοποίηση
 - Κλήση συναρτήσεων
- Ευκολότερη κατανόηση
 - Σημαντικό όσο και η απόδοση

Αναδρομή: ένα κομψό εργαλείο

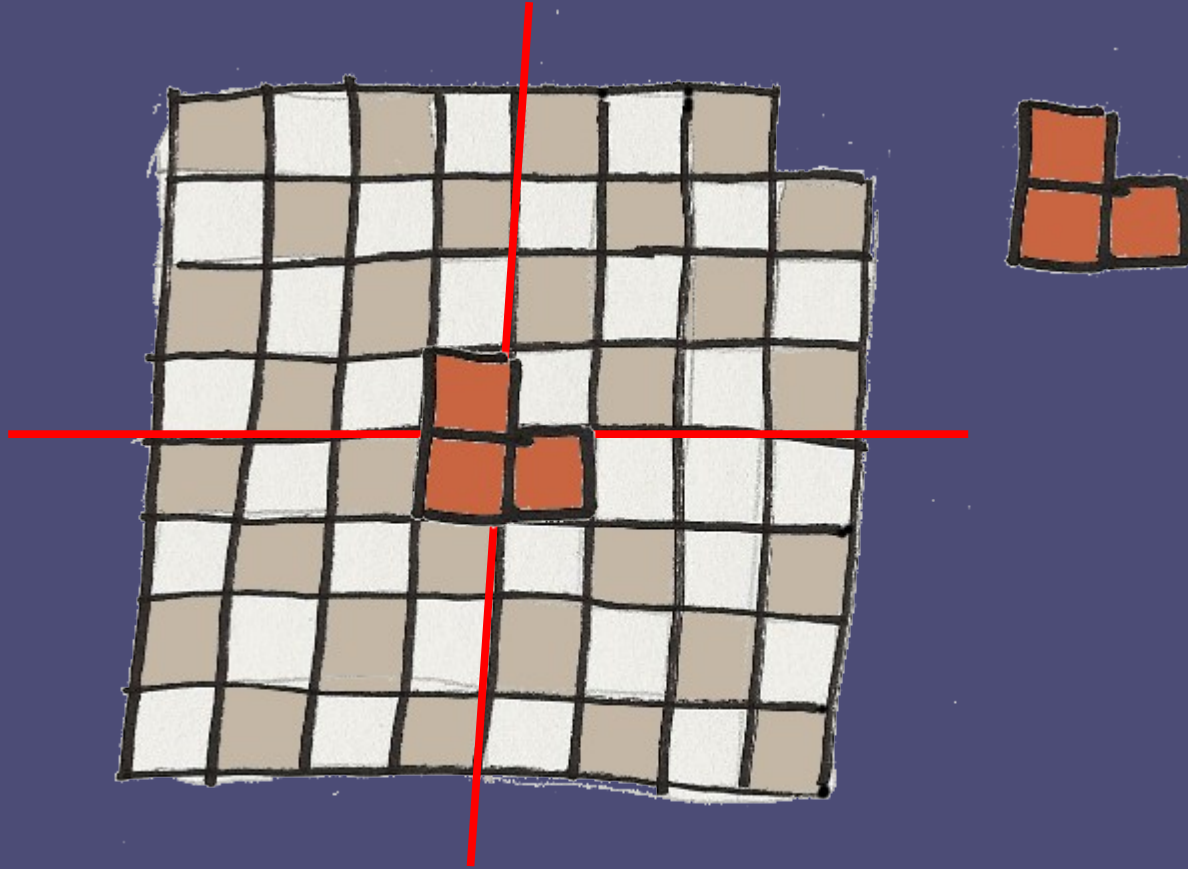
- Το γενικότερο πλαίσιο: μείωση ενός προβλήματος σε πολλά υποπροβλήματα
 - Και στη συνέχεια, συνδυασμός των μερικών λύσεων
- Αναδρομή
 - Μία συνάρτηση καλεί τον εαυτό της
 - δημιουργεί μικρότερα υποπροβλήματα
 - Μέχρι να φτάσει σε μια βασική περίπτωση
 - με άμεσο υπολογισμό του (μερικού) αποτελέσματος
 - Ακολουθούν επιστροφές από τις συναρτήσεις με συνδυασμό των μερικών αποτελεσμάτων
 - μέχρι το τελικό αποτέλεσμα

Αναδρομή: ένα παράδειγμα

- Πώς θα καλύψουμε (αν μπορούμε) τη σκακιέρα με σχήματα τύπου L;

Αναδρομή: ένα παράδειγμα

- Βλέπετε τη λύση; Είναι η αναδρομή!

Αναδρομή

- **Αλγοριθμικά «κομψή» λύση αλλά**
 - Πιθανή επιβάρυνση κατά την πολλαπλή κλήση των συναρτήσεων
 - Και μεγαλύτερη χρήση πόρων για διατήρηση προηγούμενων καταστάσεων
- **Συχνά πρέπει να μετατρέψουμε την αναδρομή σε επανάληψη**
 - Ευτυχώς αυτό είναι πάντα δυνατό
 - Ακόμα κι αν οδηγεί σε λιγότερο κομψή διατύπωση του αλγορίθμου
 - Με τη βοήθεια δομών δεδομένων που «μιμούνται» τη λειτουργία των αναδρομικών κλήσεων της συνάρτησης

Πολυπλοκότητα ενός αλγορίθμου

- Για την κατανόηση της απόδοσης ενός αλγορίθμου
 - Χρειαζόμαστε ένα βασικό μέγεθος
 - Που θα εστιάζει στη μεγάλη εικόνα
 - Την αύξηση του χρόνου εκτέλεσης του αλγορίθμου ανάλογα με την αύξηση του μεγέθους του προβλήματος (δηλ. των δεδομένων εισόδου)
 - Ανεξάρτητα από σταθερούς παράγοντες όπως η ταχύτητα της γλώσσας προγραμματισμού ή η ταχύτητα του υλικού
 - Προσοχή: δεν ενδιαφερόμαστε για απόλυτους χρόνους
 - Αντιθέτως, υπολογίζουμε πόσες φορές εκτελείται μια βασική λειτουργία
 - Σε σχέση με το μέγεθος των δεδομένων εισόδου

Ο ασυμπτωτικός συμβολισμός $O(\dots)$

- **Big O notation**

- Έκφραση της κλάσης **πολυπλοκότητας** του χρόνου εκτέλεσης ενός αλγορίθμου σε σχέση με το μέγεθος **n** των δεδομένων εισόδου
 - Αφαιρώντας σταθερούς παράγοντες
- **Τυπικά**
 - $O(g(n))$, είναι ένα σύνολο συναρτήσεων
 - $f(n)$ ανήκει στο $O(g(n))$ εάν υπάρχει n_0 και θετική σταθερά c έτσι ώστε $f(n) \leq cg(n)$ για κάθε $n \geq n_0$
- **Πρακτικά**
 - $O(g(n))$, είναι οι συναρτήσεις που αυξάνονται με αργότερο ρυθμό από το $g(n)$ – άρα είναι αποδοτικότερες
- **Παράδειγμα**
 - Τα n^2 , $3n^2$, $85.8n^2 + 3.44$ ανήκουν όλα στο $O(n^2)$

Ο ασυμπτωτικός συμβολισμός $O(\dots)$

- Αν για παράδειγμα η πολυπλοκότητα ενός αλγορίθμου είναι $O(n^2)$
 - Αυτό σημαίνει ότι για μέγεθος δεδομένων n θα εκτελεστεί αριθμός λειτουργιών της τάξης του n^2
 - Και ότι ένας αλγόριθμος $O(n)$ είναι αποδοτικότερος
 - Απόδοση ανεξάρτητη από μέγεθος δεδομένων
 - $O(1)$ – η ιδανική περίπτωση!
 - Πολυωνυμικά προβλήματα
 - $O(\log n)$, $O(n)$, $O(n^2)$, $O(n^k)$
 - Συνήθως επιλύσιμα
 - Μη πολυωνυμικά προβλήματα
 - $O(k^n)$ ή $O(n!)$
 - Γενικά, μη επιλύσιμα

Πίνακες (arrays)

- Ακολουθία όμοιων εγγραφών
 - Σε συνεχόμενες θέσεις μνήμης
- Η “εγγραφή” (record ή structure)
 - Μία αυτοτελής ομάδα δεδομένων
 - Με συγκεκριμένη μορφή αποθήκευσης
 - Κάθε μέλος της ομάδας βρίσκεται σε καθορισμένη θέση (διεύθυνση) μέσα στην εγγραφή
 - Ως “κόμβος” δεδομένων σε πιο σύνθετες δομές δεδομένων

+200 bytes
από την αρχή
της εγγραφής

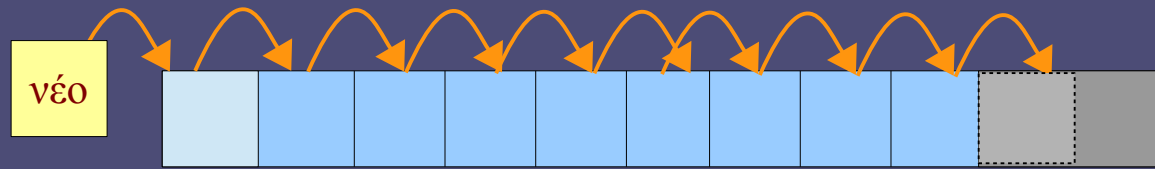
όνομα	
επώνυμο	
ηλικία	μισθός

Πίνακες (arrays)

- Πίνακας μιας διάστασης
 - Ο υπολογισμός της θέσης (διεύθυνσης) του i -οστού στοιχείου είναι άμεσος
 - Αρχή πίνακα + i * μέγεθος εγγραφής
 - Θυμηθείτε: το i ξεκινά από το 0!
- Υλοποίηση πινάκων πιο πολλών διαστάσεων
 - Π.χ. για πίνακα δύο διαστάσεων, ως συνεχόμενες γραμμές στη μνήμη
 - Πώς υπολογίζεται στην περίπτωση αυτή η διεύθυνση του στοιχείου i, j ;

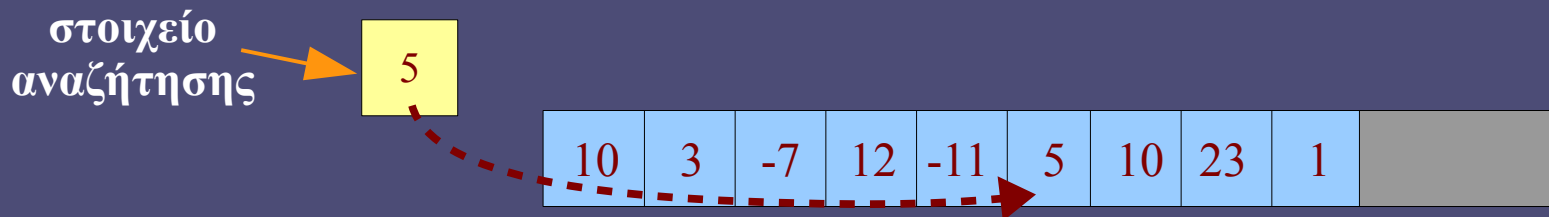
Λειτουργίες σε πίνακες

- Λήψη στοιχείου i
 - Σταθερή πολυπλοκότητα $O(1)$
 - Εφόσον ο υπολογισμός της θέσης του κάθε στοιχείου είναι άμεσος (αρχή πίνακα + i * μέγεθος εγγραφής)
- Προσθήκη στοιχείου (στο τέλος)
 - $O(1)$ – θεωρώντας ότι υπάρχει χώρος
 - Άμεσος υπολογισμός θέσης νέου στοιχείου
- Εισαγωγή στοιχείου (π.χ. στην αρχή)
 - $O(n)$ – θα πρέπει να μετατοπιστούν τα ήδη υπάρχοντα στοιχεία

Αναζήτηση σε πίνακα

- Αναζήτηση στοιχείου με κάποιες ιδιότητες
 - Τιμές-κλειδιά
 - Εύρεση θέσης (i) στοιχείου – αν υπάρχει
- Εάν τα στοιχεία δεν είναι ταξινομημένα...
 - Με βάση τις αναζητούμενες τιμές-κλειδιά
- ...τότε πρέπει να διασχίσουμε τον πίνακα σειριακά
 - από τη μία άκρη προς την άλλη (διάσχιση πίνακα)
 - συγκρίνοντας κάθε στοιχείο που συναντάμε
 - $O(n)$ – OK για μικρούς πίνακες (και λίγες αναζητήσεις)

Δυαδική Αναζήτηση (binary search)

- Για να εφαρμόσουμε δυαδική αναζήτηση τα στοιχεία του πίνακα **πρέπει να είναι ταξινομημένα**
 - Με βάση τις αναζητούμενες τιμές-κλειδιά
- Η αναζήτηση γίνεται **πολύ πιο αποδοτική** από τη σειριακή
 - Χωρίζοντας τον πίνακα στη μέση
 - Και ψάχνοντας μόνο ένα από τα δύο μέρη
 - Μικρότερο υποπρόβλημα
 - Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία μέχρι την εύρεση
 - ή μέχρι να φανεί ότι δεν υπάρχει αυτό που ψάχνουμε
 - $O(\log_2 n)$ — η μόνη βιώσιμη λύση για μεγάλους πίνακες

Δυαδική Αναζήτηση (binary search)

στοιχείο
αναζήτησης

1

start:0

mid:4

end:8

-11	-7	1	3	5	10	10	12	23	
-----	----	---	---	---	----	----	----	----	--

1

start:0

end:3

-11	-7	1	3	5	10	10	12	23	
-----	----	---	---	---	----	----	----	----	--

mid:1

1

start:2

end:3

-11	-7	1	3	5	10	10	12	23	
-----	----	---	---	---	----	----	----	----	--

mid:2

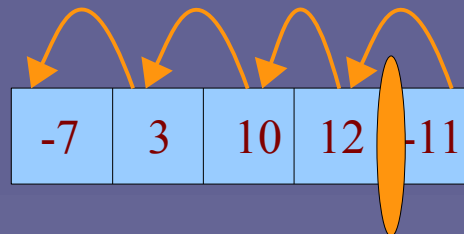
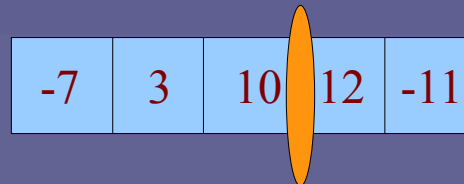
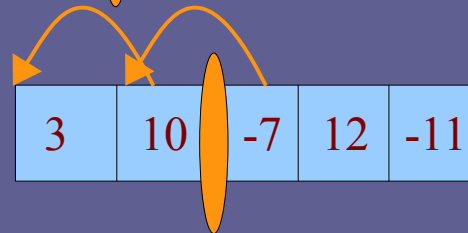
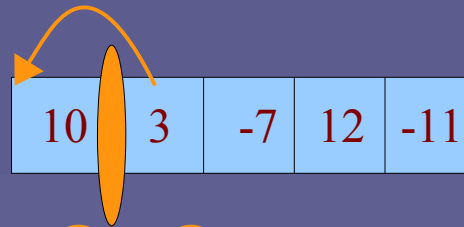
Ταξινόμηση

- Συνήθης λειτουργία σε πίνακες
 - Με βάση τιμές κλειδιών κάθε στοιχείου του πίνακα
 - Ως βάση για την εφαρμογή άλλων αλγορίθμων
 - Όπως η δυαδική αναζήτηση που είδαμε προηγουμένως
 - Δεν υπάρχει μοναδικός αλγόριθμος ταξινόμησης με την βέλτιστη πολυπλοκότητα χρόνου εκτέλεσης
 - Εξαρτάται από την αρχική διάταξη των δεδομένων στον πίνακα
 - Συνήθως αναφέρεται η χειρότερη, η καλύτερη και η μέση (κατά μέσο όρο) πολυπλοκότητα κάθε αλγορίθμου
- Στη συνέχεια θα δούμε ορισμένους μόνο από το σύνολο των αλγορίθμων ταξινόμησης

Ταξινόμηση παρεμβολής (insertion sort)

- Ο πίνακας χωρίζεται σε δύο μέρη
 - Το ταξινομημένο μέρος
 - Αρχικά περιέχει το πρώτο στοιχείο του πίνακα
 - Και το αταξινόμητο
 - Τα υπόλοιπα στοιχεία
- Κάθε στοιχείο του αταξινόμητου
 - Προωθείται στη σωστή θέση μέσα στο ταξινομημένο μέρος
 - Το ταξινομημένο μέρος σταδιακά μεγαλώνει
- Πολυπλοκότητα
 - $O(n^2)$ στη χειρότερη και τη μέση περίπτωση
 - $O(n)$ στην καλύτερη (ήδη ταξινομημένα δεδομένα)

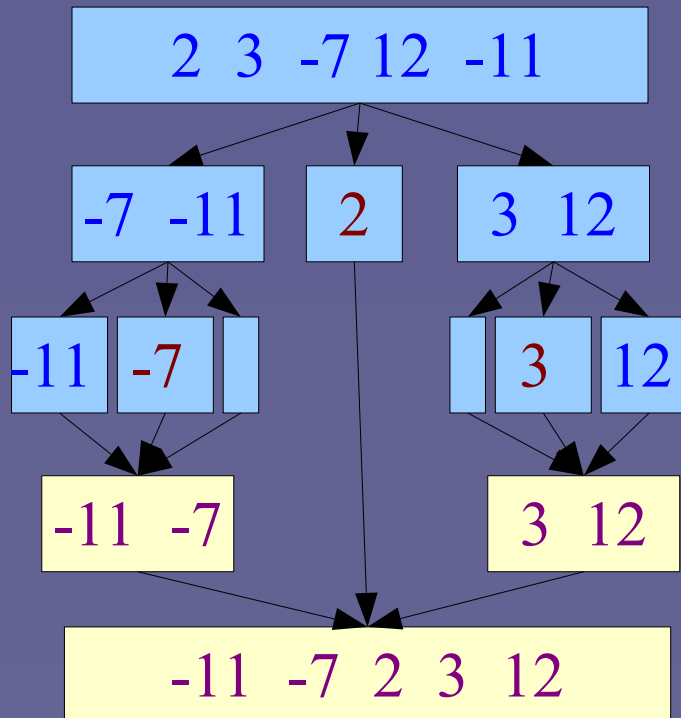
Ταξινόμηση παρεμβολής (insertion sort)

Quicksort

- Ένας από τους γνωστότερους αλγορίθμους ταξινόμησης
 - Ακολουθεί την τακτική της διαμέρισης του πίνακα σε δύο μέρη
 - Μικρότερα και μεγαλύτερα στοιχεία από (τυπικά) το πρώτο στοιχείο του πίνακα
 - Και στη συνέχεια ταξινομεί αναδρομικά τους δύο υποπίνακες
 - Στο τέλος συνενώνει τους πίνακες
 - Μικρότερα + στοιχείο διαμέρισης + μεγαλύτερα
- Πολυπλοκότητα
 - $O(n^2)$ στη χειρότερη περίπτωση (ήδη ταξινομημένα)
 - $O(n \log_2 n)$ στην καλύτερη και μέση περίπτωση

Quicksort

Διασυνδεδεμένες λίστες

- Για αποθήκευση ακολουθίας στοιχείων
 - Εναλλακτική λύση αντί της χρήσης πινάκων
 - Αποτελείται από κόμβους
 - Στοιχεία (εγγραφές δεδομένων)
 - Κάθε κόμβος διασυνδέεται με τον επόμενο
 - Μονή ή διπλή φορά διασύνδεσης
 - Η εισαγωγή είναι $O(1)$
 - Αλλαγή μόνο της διασύνδεσης των κόμβων
 - Θα πρέπει όμως να ξέρουμε το σημείο εισαγωγής
 - Αλλά η προσπέλαση τυχαίου στοιχείου γίνεται τώρα $O(n)$
 - Θα πρέπει να διασχίσουμε τη λίστα από κάποια άκρη της μέχρι να φτάσουμε στο στοιχείο που θέλουμε

